

SZÉKELY UJSÁG

FÜGGETLEN POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bethlen-utca 7. szám, hová a lap szellemi részét érdeklő közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak is küldendők. Megjelenik minden csütörtökön 8 oldal terjedelemben.

Felelős szerkesztő: Társszerkesztő:
Dr. TÖRÖK PÁL. CHALUPKA REZSŐ
 Kiadótulajdonos: A kiadó bizottság.

Előfizetési árak: egy évre 8 kor., félévre 4 kor. negyedévre 2 kor., lelkészek, tanítók, községi előljárók fele áron kapják, Hirdetési díjak a legutányosabb árak mellett, nyilttéri cikkek soronként 40 fill. számíttatnak.

A béke.

Lesz-e béke? S ha lesz, milyen áron lesz? — Ezek a kérdések uralkodnak s fognak uralkodni a legközelebbi jövőben is.

A mi az első kérdést illeti, arra csak igennel lehet felelni.

A mai kulturállam nem azonos a hajdani nemesi állammal. A nemesi állam feladatainak szűk körével évekig elvegetálhatott (és pedig elég vigan) a passiva resistenciával vívott háború mellett. A kulturállam ezt nem teheti. A kulturállam feladatainak köre rendkívüli módon kibővült. Ezek az újabb keletű állami feladatok az élet-szükséglet jellegével bírnak s kielégítést követelnek úgy az államélet, mint százerek hozzájuk fűződő jogosult magánérdekeinek szempontjából is. Ezen feladatok teljesítésének hosszú megakasztása általános elkedvetlenedést szül és *elposványosodással* fenyegeti az egész küzdelmet.

Ez a szempont követeli a nemzet részéről a békét. A király részéről meg az a körülmény, hogy a csatározás a kormányzás jogát csorbitja, a kormányzást zavarja, a hatalmi eszközök előteremtését nehezeti, sőt a hatalmi eszközök hiányosságát okozza.

Csak természetes tehát mindenütt a béke-vágya. S a béke meg is lesz rövidebb időn belül, mert *meg kell lennie*.

Csupán az a kérdés, hogy milyen áron lesz? A hadakozó felek minő áldozatot fognak érte hozni; mert hogy áldozni fognak érte, az kétséget nem szenved, mivel hogy a béke művét másként létesíteni nem lehet.

Áldozni fog a király, midőn a hadsereg kérdésében a paritás álláspontjára helyezkedik s a magyar szellem bevonulásának (annyira, a mennyire Ausztriára való tekintettel

teheti) utat nyit a hadseregbe.

De áldozni fog a koalíció is, midőn a magyar vezényszóval, mint még ez idő szerint is kivihetetlenről, ezuttal lemond, illetőleg ezt a kérdést az aktuális politikából kikapcsolja és a kormányzás átvételét vállalja.

Miként ma a dolgok állanak, a béke másként nem létesíthető. S mert másként nem lehet, hát *igy lesz* meg a béke. Nem kell ennek megjósolásához semmi próféta előrelátás, csak egy kis józan ész.

De vajjon nem erkölcsi lehetlenség-e a koalícióra nézve, hogy ilyen áron kösse meg a békét? Vajjon nem veszíti-e lába alól a talajt, ha a küzdelem főcsúcsjának ideiglenes elejtésével veszi kezébe a békefonalat és a kormányrudat?

Nem az. A koalíció felemelt fővel veheti át a hatalmat magyar vezényszó nélkül is. A koalíciós híveknek meg lehet magyarázni, hogy fel kell hagyni a több és több áldozatot követelő, de eredménynyel nem kecsegtető küzdelemmel. Meg lehet magyarázni, hogy az érzelem politikáját, (mely különben is az utolsó stáció szokott lenni) fel *kell*, hogy váltsa az okosság, a bölcsesség politikája, mely arra int, hogy a mit ma kockáztatás nélkül el nem érhetünk, azt hagyjuk holnapra. A nemzet az okos szót is megérti. Csak *legyen aki kimondja*. Ne suba alatt. Ne mint „magán-véleményt,” hanem mint a nemzetnek gyümölcsöző igazságot, nyíltan, világosan és *teljes felelősséggel*. Így még akkor is, ha az első legbátrabbak személyileg áldozatul esnének. Ez a legkisebb áldozat, melyet a haza a vezérektől méltán megkövetel.

Más kérdés vajjon az ily szerzett béke tartós lesz-e, vagy sem?

Ha csak a kormányt vállalja a koalíció s az uralkodást úgy viszi, a mint a megdőlt párt vitte, akkor

hosszu békére nincs kilátás. De ha kárpótolja a nemzetet a nemzeti követelések tekintetében bekövetkezendő csalódásáért, akkor nincs baj. Ha közgazdasági, szociális, kulturális téren s a közszabadságok mezején *megteszi* a koalíció mindazt, a mire ígéretei különben is kötelezik, hosszú, békés és hasznos uralkodása biztosítottnak tekinthető.

Ember János.

BELFÖLD.

A mult év mérlege.

A multba nézve ma magának ennek a lezárt esztendőnek kedvező mérlege ugyan a mi sokat hányatott orszagunkra és nemzetünkre nincsen. Igaz, erős szenvedélyek forrtak eleinte a mult évben, de azok nem voltak képtelenek. A jelszó az volt, hogy a nemzet semmisítse meg a november 18-iki határozatot. Semmi több. A nemzet ítéletére várt mindenki ebben a pörben és az január 26-án elkövetkezett. A nemzet az ellenzék javára ítelt, a régi többséget eltörölte, a többség kormánya lemondott és következett volna az, a minek következnie kellett. Az új többség alapján új kormány.

De nem ez következett. A november 18-iki tény reperálására összeállott koalíció kimozdult stratégiai utvonulából. És utána kimozdult minden. A mint hogy minden nagyarányu mozgás mindig maga után vonja a vele kombinált többi erők egyensúlyának bomlását is. A koalíció a magyar vezényleti nyelv és a külön vámtérület követelésében egységgé verődött és újabb, nagyobb, bevalljuk: szebb és nemzetibb czélok kivására indult. Azok a hazafiak, akik ezt a nagy és hirtelen előrelépést nem tartották lehetségesnek, ezt becsületesen meg is mondták, de a fölállított nemzeti programnak utjába mégsem állottak. Maguk is kívánták a legális többség kormányra jutását. Az alkotmányt és parlamentárizmust mindenki tisztelt nálunk, érzületre nézve pedig mindenki jó hazafi, ha a belátás dolgában nem is vagyunk egyformák.

A megváltozott helyzetet azonban az alkotmány másik tényezője: a királyi hatalom nem fogadta el. Ismételve alkudozások kezdődtek, a melyek a koalíció magatartásán és az ország tulajdonságait reményein

szenvedtek hajótörést. Lassan az ország szervezetének minden részében eltolódások és elváltozások mentek végbe. Ez kifejezést nyert a kormány helyzetében is.

Tisza István gróf távozása után Fejérvári Géza báró kormánya csakis a béke létrehozása végett jött. Többség nélküli kormány volt, de parlamentáris czéllal. A kabinet második kinevezése és kiegészítése már azért történt, hogy az ország kormány nélkül ne maradjon és a parlamentáris megoldást, ha a koalícióval nem lehet, új párt szervezésével, új programmal és új választás útján keresse.

Ekkor billent meg az egyensúly a nagy dolgokban is. Noha mindenki a békét hordta ajkain, minden megtörtént a harczra. A nemzet és korona egyenlőképpen féltette és kimélte az alkotmányt. Fatális eredmény, de nem az első a politikában, hogy a jószándékokkal kikövezett ut a pokol előtornáczába és a békevágó a harczba visz.

A küzdelem elején a koalíciónak bizonyosan nem volt még az eszében, hogy a vármegyéket belevigye a kormány, sőt a korona elleni harczba.

Es mi a mérleg az év végén? Az, hogy a koalíció eddig semmit sem volt képes kivívni abból, a mit akart, de a mit nem akart, — az általános titkos választási jogot — azt kénytelen volt programjába bevenni. Ennek a hehehurgyaságnak hatása csak szomorú. Feldultak az ország közigazgatási, gazdasági és erkölcsi állapotai. A hatósági tekintély mélyen leszállott, az osztályellentétek kiéledtek, a szegénység terjedt, az államháztartás vegetál, a társasélet megbomlott, a kulturélet meglazult s az egész nemzeti szervezet sokat veszített fejlődési, sőt ellenállási képességéből is. Az 1905. év tehát a

multtól és jövőtől különválasztva a szegény magyar nemzet legsötétebb és legvészterhebb esztendei közé tartozik.

Akármilyen nagy legyen is szorongatásunk, a reménysugarai még nem aludtak ki. A nemzet testén keletkezett sebek még prima intentione gyógyulhatnak. Visszatérhet minden, a mi jó volt. És jöhet még új is, a mi jó, egyetlen varázs-szóra.

Ez a szó: a béke.

Ez az, a mit az ujuló esztendő szerepívőitől várunk, követelünk. Nemcsak mi, hanem mindenki: az egész nemzet. A gyorsan bekövetkezendő, tisztességes béke, mely számol az élet törvényeivel, a fejlődés arányaival, a lehetőség és hasznosság elveivel: tehát állandó is lesz.

POLITIKAI KRÓNKA.

A politikában az elmúlt héten semmi különösebb változás nem volt, s voltaképpen azt mondhatnók ismét nem történt semmi.

Azaz bocsánat, mégis történt valami. Az ujévi üdvözlő beszédek.

A függetlenségi párt üdvözölte vezérét, akit ő vezet. S viszont a függetlenségi pártot üdvözölte vezére, aki általa vezettetik.

Hogy ez a vezetett vezér Kossuthi Ferencz, azt, azt hisszük, fölösleges bővebben magyarázni.

Ámbátor a függetlenségi párttal úgy vagyunk, hogy őt mindenki vezér, még a Zoltánok is s közlegény egy sincs.

Egy hadsereg csupa generálisból, hogy a vezérkar elvesziti az országot, az teljesen mellékes.

Vezérekről lévén a szó, Apponyi Albert gróf, aki ujabban ismét a nemzet vezérének tette meg magát, most nem üdvözölt senkit. Ő a nemzet üdvözlését várja.

Kossuthot különben Ságbi Gyula köszöntötte, milyen kár, hogy Pichler Győző nem él, mert nem volt a ki biztosítsa a vezért, hogy a mig betegeskedik, addig helyette ő őrzi a hazát!

A szabadelpvűpárt érdemes ősz elnökét Podmaniczky Frigyes bárót Hieronymi Károly a volt kereskedelmi miniszter üdvözölte az ujév alkalmából.

A mágnások szintén megtették a magukét s az örökös önminiszterjelölt üdvözölte Audrássy Gyula grófot. Hogy ő nem mágnás?

Tesz is az valamit! Elég ha örökösen mágnások fiskálisa volt és most is az. Elvégre ez sokkal jövedelmezőbb foglalkozás. Egy helyett valamennyi dominium tejfölet szedegeti.

Hát Darányi Ignác azt szedegeti s emellett üdvözli Andrassy Gyulát. Hogyne üdvözölné!

A kormány tagjai közül az összkormány és a haladópart nevében Lányi Bertalan igazságügyminiszter kívánt báró Fejérvári Géza miniszterelnöknek boldog ujevet.

Mire a miniszterelnök a következőkben válaszolt:

Nehéz feladatunkat szerényen, de sikerrel végeztük, pedig sok akadályra, sok mesterkéltságra is bukkantunk. Gáncs, szidalom és kárhooztatás kísérte működésünket. De ezzel nem törődve, ezt elfelejtem. Édes jutalmam eddig s édes jutalmam lesz mindaddig, míg a kormány élén állok, az, hogy nem hagytuk oltalom nélkül az állam veszélyeztetett rendjét s a törvénynek megtámadott tekintélyét. És bár e perczen dul az indulatok harcza s a békevágó a velünk

Szerencsétlen óriás.

Délutánonkint, amikor a gyermekek az iskolából hazajöttek, az óriás kertjében mentek és ott játszadoztak. Szép, nagy kert volt, beültetve lágy zöld füvel. Itt ott a pázsiton volt egy-két virág, amelyek olyanok voltak, mint csillagok az égbolton. Tizenkét barackfa állt a kertben, amelyek tavaszkor rózsaszínűek voltak és ősszel gazdag gyümölcsből voltak terhesek. A madarak a fák tetején ültek és oly édesen énekeltek, hogy olyankor a gyermekek felhagytak a játékokkal, hogy meghallgassák őket. »Oh mily boldogok vagyunk mi itt« — mondták egymásnak.

Egy napon megérkezett az óriás. Látozatában volt barátjánál, a felszarvazott ember falónál és ott tartózkodott hét álló esztendeig. Mikor a hét esztendőnek vége lett, mindaz, a mi mondani valója volt, azt megmondta, mert beszélő anyaga igen korlátolt volt és így elhatározta, hogy a saját várába fog visszavonulni. Mikor hazajött, látta kertjében a jászó gyermekeket.

— Mit csináltok itten?! — kiáltá morgván.

A gyermekek pedig elfutottak.

— Az én kertem, az én kertem — mondta az óriás — ezt mindenki beláthatja

és nem engedem, hogy valaki rajtam kívül benne játszhasson.

Azért egy nagy fallal vette körül kertjét és ezt a táblát függesztette ki:

Jogtalanul rálépni e területre büntetés terhe mellett tilos.

Az óriás egy nagyon önző óriás volt.

A szegény gyermekeknek nem volt hol játszaniok. Megpróbáltak az országuton, de ez nagyon poros és köves volt és ők nem tűrhették. Így tehát, amikor vége volt az iskolai előadásnak, körüljárták a nagy falat és a szép ketről beszélgettek. »Mily boldogok voltunk mi itt« — mondogatták egymásnak.

Azután jött a tavasz és az egész vidék paradicsoma volt a virágoknak és madárkának. Csak az önző óriás kertjében volt még télviz ideje. A madarak nem énekeltek, mert nem voltak ott a gyermekek, a fák pedig elfelejtettek virulni. Egyszer egy szép virág kidugta a fejét a fű közül, de a mikor meglátta a figyelmeztető-táblát, akkor annyira elszomorodott a gyerekek sorsa fölött, hogy hirtelen a földbe vissza tért és tovább aludt. Akik akkoriban örültek, azok a hó és fagy voltak. »A tavasz megfeledkezett erről a helyről, azért mi fogunk itt élni, az egész esztendőn keresztül« — mondogták. A hó

befödte a füvet nagy, fehér takarójával és a zuzmara ezüstsínre festette az összes kertbeli fákat. Meghívták maguk közé az északi szelet is, hogy náluk lakozzék és az északi szél a meghívást elfogadta. Bundákba takaródzva sivitott egész napon át a kerten keresztül és lefujta a kéményeket. »Valóban, ez fönséges hely« — mondta — »jó lesz meghívni a jégesőt is.« És megérkezett a jégeső. Három órát naponta csapkodta a kastély tetejét, míg majdnem széjjelzuzta a palafödeleket. Azután a kert körül futkosott, amilyen sebesen csak tudott. Szürke öltözéke volt, lehelete pedig fagyos.

— Nem értem — mondta az önző óriás — miért nem akar a tavasz megérkezni. — Lenézett ablakából hideg, fehér kertjére és azt mondta:

— Remélem, hogy az időjárás mégis meg fog változni.

A tavasz azonban nem jött meg soha, de a nyár sem. Az ősz minden kertnek arany gyümölcsöket érlelt, csak éppen az óriási kertjének nem. Azt mondta: nem érdemli meg, mert nagyon önző. Így hát itt folytonos tél volt és az északi szél és jégeső és a zuzmara és a hó a fák körül táncoltanak.

Egy reggel az óriási ébren feküdt ágyában, mikor a bájos zene hangjai ütöttek meg a fülét. Oly édesen hangzottak, hogy azt hitte talán, hogy a király muzsikusai vo-

szemközt álló tábor részéről egyelőre még csak itt-ott elszórt szavakban nyilvánul, de tettekben még nem: azért még sem mondom le a béke és az alkotmányos kibontakozás reményéről. Fölséges urunk szeretete magyar nemzete iránt meg nem csökkent s a magyar nemzet hűsége változatlan. Ez a két erő elvégre győzni fog! De bármi következék s a felzaklatott indulatok hevében most bármily éles kárhovatások röpködjenek felénk, bizton számíthatunk arra, hogy a történelem ítélete másként fog hangzani, mint a ma dúló szenvedélyek véleménye. A történelem véleménye azt fogja mondani, hogy egykor alkotmányviszályok miatt az akkori többség nem vette át az ország kormányát, de csak néhány szerény és jó hazafi, ki királyának szavára és hazájának igaz szeretetéből élére állott a kormánynak és sulyos viszonyok között nagy áldozatkészséggel törekedett arra, hogy megmentse az állam fenyegetett rendjét, a törvények feldult tekintélyét, a nép jólétéhez fűződő nagy érdekeket s mindezekben az alkotmány rendeltetését, sőt magát az alkotmányt is.

A főispáni kinevezésekről és felmentésekről s az új főispáni beiktatásokról kellene megemlékezni még, de hát ezt hagyjuk.

A mit a koalíció ezen a téren művel, az egyszerűen szégyenletes s a művelt külföld sajtója ismét vígan cikkezhetik rólunk, *barbarokról*.

Teszi is.

De hát ez a koalíciónak mindegy.

A fődolog az lenne, hogyha majd a kormányra kerülnek, minél több főispáni szék legyen üres, a hová azonnal betülhetnek a Zoltánok.

Hogy az ország a válságba belepusztul, az mellékes, a fő, hogy koncz legyen.

Vis maior.

Az igazság ereje annak belső tartalmától s nem attól függ, hogy többen vagy kevesebben hirdetik.

Az alkotmányosságon, a törvény szellemén ejtett első sérelem a kisebbség erőszaka volt, melylyel Széll és Tisza uralma idején a többség akaratának érvényesülését megakadályozta. — Utána következett a másik törvényes alkotmány sértés. Nem a zseb-kendő szavazás, mely végre sem volt egyéb mint a többség akaratának politikai okosság nélkül való erőszakolása. A *házfelosztás* volt az, melynek törvényességét semmiféle rabulisztika igazolni nem tudta. Hogy az ellenzék ebbe a törvénysértésbe belenyugodott, az csak azért történt, mert soha sem álmodott busás hasznát látta. A harmadik sérelem a Háznak december 19-én történt elnapolása, melyet az országgyűlés mindkét háza egyhangulag konstatált s ellene tiltakozott.

Ha most már azt a kérdést vetjük fel, hogy a három sérelem közül, melyik volt a legnagyobb, [következésképen mikor volt a törvény sérelmét panaszlóknak igazsága a legnagyobb, azt kell konstatálnunk, hogy a legnagyobb sérelem a Tisza házfelosztása volt, tehát a törvény ezen sérel-

mét panaszlóknak volt legnagyobb az igazságuk. Pedig akkor legnemesebben hirdették, És aránylag legkisebben a sérelem most, a mikor mindenki hirdeti.

A sérelmes cselekedetek indító okaik nélkül el nem bírálhatók az igazságszolgáltatásban sem, annál kevésbé a politikában. És a sérelem annál kisebb, minél inkább indokolva van az a ténykörülmeny, hogy a sérelem *az élet*, a megélhetés érdekében történt. E szempontból tekintve vannak sulyos büntettek, melyek felmentéssel védődnek s rokonérzéssel találkoznak.

Az obstrukció alkotmány sértését, a Tisza törvénysértését nem követelte az élet; mert csak a törvényalkotás, tehát *az élet mikéntjére* vonatkozó aktus volt veszélyeztetve; ma azonban *maga az élet, a megélhetés* van veszélyeztetve s ezen veszélyeztetés elhárítása okozta a sérelmet.

A helyzet ma ez: harcz folyik a nemzet többségét képviselő koalíció és a király között. Ez a képviselőház többsége törvényalkotó és ellenőrző tisztét új jogok kieroszakolására akarja felhasználni. A király ebbe bele nem egyezik, a többséget a kormányzással meg nem bizza. A többség viszont minden erejét megfeszíti, hogy a király kormányzói jó-

nulnak el ablaka alatt. Pedig a muzsikusz egy kis pacsirta volt, de mert oly régen nem hallott zenét kertjében, úgy tűnt neki föl, miutha a világ legszebb zenéjét hallaná. A jégeső fölhagyott csapkodásaival és az északi szél nem tombolt és egy tavaszi szellő szökött be a nyitott ablakszárnyon.

— Azt hiszem, a tavasz végre megérkezett — mondá az óriás, kiugorva ágyából és kifelé tekintett. És mit látott?

Valami csodásat. A falban levő kis lyukon bemásztak a gyermekek a kertbe és a fák ágain üldögéltek. Minden fán egy-egy gyermek ült. A fák pedig úgy örültek, hogy megint magukon láthatják a gyermekeket, hogy virágokkal takarták be magukat, karjaikat pedig szeretetteljesen a gyermekek fejei fölé tertesztették. A madarak körbe röpködtek és elragadtatásukban vígan csiripeltek, a virágok pedig kikandikáltak a zöld fű közül és boldogan nevettek. Megragadtató volt mindezt nézni és csupán egy sarokan volt tél és itt egy kis fiucska állt. Oly kicsiny volt, hogy nem ért fel az ágakig. Körülfutotta szegényke a fát és keserűen sirdogált. A fa még tele volt fagygyal és hóval, az északi szél pedig zugott és tombolt körülötte. »Mátszál fel kis gyerkőc» — mondta a fa, miközben ágait annyira lehajtotta, amennyire csak bírta, de a fiucska nem tudta elérni.

Az óriás szíve meglágyult, amikor ezt látta. »Milyen önző voltam« — mondta — »most tudom, miért nem jöhetett ide a tavasz. Fölsegítem a szegény fiucska a fára, azután ledöntöm a kert falát, a kert pedig minden időre a gyermekek játszóhelye legyen«.

Valóban nagyon szomorú volt az óriás a fölött, amit csinált.

Lement, zajtalanul kinyitotta a kaput és belépett a kertbe. De a mikor a gyermekek megpillantották őt, úgy megijedtek tőle, hogy nyomban elfutottak. A kertben pedig ujjalag tél lett. Csak a kis fiu nem futott el, mert szeméi tele voltak könnyekkel és nem láthatta meg az óriást. Az óriás lassan odasomdolyodott hozzá, gyöngéden megfogta karját és felültette a fára. És nyomban virágozni kezdett a fa, a madarak eljöttek és énekeltek rajta. A kis fiu kiterjesztette karjait az óriás nyaka köré és a száján megcsókolta. Amikor a többi fiuk látták, hogy az óriás nem haragos, visszafutottak és velük visszajött a tavasz is. »A kert a tiétek, gyermekek« — mondta az óriás és vett egy nagy csákányt és ledöntötte a falat.

Mikor az emberek délben hazafelé mentek, csodálkozva látták, hogy az óriás játszadozik a gyerekekkel a legszebb kertben, amelyet valaha láttak. Egész napon át játszadoztak, este pedig eljöttek az óriáshoz és jóéjszakát kívántak neki.

— Hol van kis társatok? — kérdezte. Az a kis fiu, akit a fára segitettem? Az óriás azt szerette legjobban, mert ajkon csókolta őt.

— Nem tudjuk — mondták a gyermekek — elment.

— De meg kell mondanatok neki, hogy holnap biztosan jöjjön — szolt az óriás.

A fiuk pedig azt felelték, hogy nem tudják hol lakik és azelőtt sohasem látták őt. Az óriás erre nagyon szomorú lett.

Minden délután iskolázarta után jöttek a gyermekek és az óriással játszadoztak. De a kis fiu, kit az óriás annyira szeretett, nem mutatkozott többé. Az óriás nagyon jó viszonyban volt a gyerekekkel, de leginkább kis barátja után vágyódott és gyakran mondta róla: »Oh, hogy szeretném őt viszontlátani.«

Évek multak, az óriás pedig nagyon öreg és gyöngé lett. Már nem tudott a gyerekekkel játszadozni és úgy csak karszékében ülve nézte őket és örült játékaiknak.

— Sok szép virágom van — mondta — de mind közül legszebbek a gyermekek.

Egy téli reggel öltözködése közben tekintett az ablakon. Csodálkozással dörzsölte ki szeméit és nagyot nézett. Valóban csoda volt az, amit látott. A kert legtávolosabb sarkában egy fa állt, befedve kedves és fehér virágokkal. Ágai csupa aranyak voltak és ezüst gyümölcsök függtek rajtuk;

gának érvényesülését megakadályozza. Am kormányozni kell; mert kormányzás nélkül nincs államélet. A királyt tehát ezuttal *vis major* kényszerítette az országgyűlés elnapolására.

Az elnapolás ellen tiltakozó határozat megoldásában nincs igazság. A király éppen azért napolta el az országgyűlést, mert tudta, hogy ha el nem napolja, a többség nem a törvényes állapot visszaállítására, hanem az ő kormányozói jogának megtörése fogja hatalmát használni. Spirituszba kell tenni azt a magyart, a ki még nincs a felől győződve, hogy a képviselőház (ha el nem napolja a király), december 19-én nem költségvetést szavaz meg, hanem vád alá helyezi a kormányt, hogy ezzel sarokba szorítsa, kormányzói tisztében megakassza a királyt. Az el nem napolt országgyűlés csak a sarokbaszorítás politikáját folytatja. Tehát a kibontakozást nehezíti.

Ezzel mi nem akarjuk a sérelmet letagadni vagy szépíteni. A baj akkor is csak baj, ha kényszerhelyzet következménye. Közre kell tehát minden tényezőnek működni, hogy ne ismétlődjék.

Békét kell biztosítani. Ha más-ként nem megy, áldozatok árán is. Uj jogokat ki lehet küzdeni lassan, kitartó erőfeszítéssel és ki lehet vívni erőhatalommal. Ha nincs erőhatalmunk, a békés kiküzdéshez kell folyamodnunk.

alatta a kis fiu állt, akit oly nagyon szeretett.

Boldogan sietett az óriás le a lépcsőn a kert felé. A pázsiton át futott a gyermekhez. Amikor pedig közel jött hozzá, boszusan és vérvörös ábrázattal rá rivalt:

— Ki mert téged megsérteni? — Mert a gyermek kezén két szögzurástól eredő seb tátongott és a lábán is két szögzurástól eredő seb volt.

— Ki mert téged megsérteni!? — kiáltott az óriás. — Hogy vegyem nagy kardomat és megöljem őt.

— Oh, semmi — felelt a gyermek — ezek a szeretetnek a sebei.

— Ki vagy te? — kérdezte az óriás és sajtáságos félelem lepte meg őt és letérdelt a gyerek előtt.

A gyermek pedig rámosolygott az óriásra és ezt mondta neki:

— Valaha te engedté engem kertekben játszadozni, most jöjj velem az én kertembe, a paradicsomba.

Amikor pedig a gyerekek azon délután bejöttek a kertbe, az óriást halva találták a fa alatt, befödve fehér és rózsaszínű virágokkal.

VÁRMEGYE és VAROS.

Főszolgabírák és községi közúti ügyek. A kereskedelemügyi miniszter legutóbb egy konkrét esetből kifolyólag kimondta, hogy a járási főszolgabíró a község közúti ügyeiben rendelkezési és intézkedési joggal csak az esetben bír, ha a község közúti és műtárgyai rossz karban vannak, illetőleg a községet e részben mulasztás vagy hanyagság terheli.

Uj lap. Az udvarhelymegyei Jegyző-egylet folyó évben »Udvarhelyvármegyei községi és körjegyzők közlönye« címmel egy havi folyóiratot indít meg. A lap kizárólag községi ügyeket fog felölelni és felelős szerkesztője *Gálffy István* fenyédi körjegyző lesz. A lapot a *Becsek D. Fia* könyvnyomda adja ki és azon körjegyzők, kik az Udvarhelyi Híradóra előfizetnek, díjmentesen kapják meg, Máskülönbén előfizetési ára egész évre 4 korona. Az első szám már e hó folyamán megjelenik.

Ujévi tisztelgések a vármegyén. *Ugron János* főispán távolléte miatt a szokásos ujévi tisztelgések elmaradtak. — Dr. *Damokos Andor* alispánnál a vármegye tisztikara tisztelgett Dr. *Demeter Lőrincz* főszolgabíró, tb. főjegyző vezetése mellett, biztositván az alispánt a tisztikar változatlan bizalmáról és ragaszkodásáról. Az alispán meghatottan válaszolt, megköszönve a lelkes óvációt. Azután a városi tisztikar tisztelgését fogadta *Gotthárd János* polgármester vezetése alatt. Tisztelgett még *Amberboy József* vezetése mellett a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség, a tanfelügyelőség és mások.

Ádám Albert főjegyző gyengélkedéséből telépülvén, f. hó 2-án átvette hivatalát.

Ingyen könyvtár. A földmivélségi miniszter *Magyaros* község részéről száz kötetből álló ingyenes könyvtárt és egy könyvszekrényt ajándékozott.

Kinevezés. *Gál Lajos*, *Somorai Ferencz*, *Dobai Ferencz*, *Jakab János* és *Simó György* városi szolgák lemondottak állásukról, mert *Amerikába vándorolnak* ki. Helyükbe *Gotthárd János* polgármester *Andrási Dénest*, *Bokor Andrást*, *Nagy Dénest*, *Ilyés Antalt* és *Orbán Lajost* nevezte ki.

A harisnyás székelyek.

Az 1905. december 18-án tartott közgyűlésen figyelmeztette *Péterffy Lőrincz* plébános úr a székely harisnyás bizottsági tagokat hogy ne szennyezzék be azt az ősi székely fehér harisnyát. Nem volt alkalmam, hogy visszafeleljek, mert már oly sokan voltak szólásra jelentkezve, hogy azok is alig érthettek czélt, hogy beszédhez juthassanak.

Mi pediglen figyelmeztetésen kívül is, én a mi az én személyemet illeti, s azt hiszem, hogy több társaim is, kik velem egy véleményen vannak,

nemcsak a harisnyát, hanem lekiismeretüket sem akarjuk beszenyezni, nem akarunk olyat cselekedni, mivel magunk, vagy hazánk ártására lennénk. Azt hiszem talán nem ártalmas ha méltóságos *Ugron János* úr Udvarhelyvármegyében főispán, hogy nem egy idegen ember foglalta el azt a helyet. Azt hiszem, hogy az országházánál, az ország dolgai elintézését nem akadályozza, az *Ugron János* úr főispánsága. Nem értem teljesen, hogy *Péterffy Lőrincz* plébános úr mit kívánna tőlünk, hogy cselekedjünk. Azt hiszem, hogy kövessük a 48-as pártot. Mi pediglen illetve én, ami az én személyemet illeti, kijelentem, hogy pártonkívüli vagyok, mindaddig mig egy olyan pártot nem látok, a melynek van alapja, egy olyant, a melylyel megvalósuláshoz lehet jutni.

Azt mondotta *Péterffy Lőrincz* plébános úr, szégyenli, hogy udvarhelymegyei lakos, én meg nem szégyellem, hogy udvarhelymegyei lakos vagyok, illetve még azt sem, hogy *Ugron János* úr Udvarhelymegyében főispán, mert *Ugron János* úr ennek a megyének egy törzs hazafia. S hogy ebben a zavaros állapotban is szükség, hogy a törvények fennálljanak tehát nem ártalmas a főispáni szék betöltése. *Ugron János* úr is, tudom én, hogy hazaszerető ember, keblében van az is, a [mit az ellenzék a haza javára akar, ott lesz az ellenzékkel, a mikor ideje leszen. Nem vonjuk kétségbe, hogy *Ugron János* úr a haza, a nemzet javát háttérbe nem akarja szoritani. Ma mindnyájunk kebelében meg van az ellenzék akarata, csak meg kell gondolkozzunk, mert nehéz dolog áll előttünk, ha lassan haladunk tovább érünk, a mi beszédeink semmit sem érnek, ha a párt vezéreink egyet nem értenek.

Még tovább megyek, mert ha már meggondoltam, ki is mondom. Régebbi dolog az a társadalmi életben Udvarhelymegye hazafiai között, hogy kedvelt emberek egymással ellentétbe állottak. Így van minden vármegyében mindenütt fel lehet találni az ehez hasonló ellentéteket, felmehetünk egészen Budapestig ott is megtaláljuk az országházában is a hasonló ellentéteket.

Előfordulnak még azok a dolgok is, hogy némely ember elnevezi magát hazaszeretőnek, más embertársát hazaárulónak, az ilyenek miatt felgerjed az indulat, bekövetkezik a

czivódás, pedig ha nincs az országban egyetértés, akkor haladás sincs. Én Péterffy Lőrincz plébános úr figyelmeztetését köszönettel veszem, de a főispán úr ő méltóságának személyét meg tisztelni maradok.

Ohajom az, hogy a párt-vezérflak egyetértéssel haladhassanak, a béke és a haza javára, csendessége helyreállítására.

Kiss Lajos,
hodgyai lakos

SZOCZIÁLIS ÜGYEK.

Népnevelés.

Kevés ember akad manapság hazánkban, ki helyzetével, sorsával teljesen meg volna elégedve. Mindenki többet akarna a földi javakból, örömeiből s minél kevesebbet a munkából. Ezért hangzik aztán a panasz, a főnálló jogrend, a különböző intézmények, a művelődési, gazdasági, ipari- és kereskedelmi viszonyok mostohasága ellen.

Hiszen hazánk és nemzetünk története azt bizonyítja, hogy láttunk mi már a mostaniaknál sokkal nehezebb napokat is, de azért mégsem csüggedtünk, mégsem vészünk el, sőt — mint a palma — saját terhünk alatt erősödünk. Miért hát a panasz ajkunkon, miért a keserűség szívünkben? Miért várjuk mástól, valami csudától, helyzetünk javítását, mikor az egészen a mi hatalmunkban, a mi kezünkben van?

Összetartani a jóban, a hazavédelmében és fölvirágoztatásában; tenni és pedig önzetlenül, nemcsak magunkért, hanem a közért, az emberiség boldogságáért; kevesebbet élvezni és sokkal többet dolgozni: a ki ezekre megtanítaná a magyart, az lenne e honnak második megalapítója.

És mivel hazánk — mezőgazdasággal foglalkozó állam lévén — legnagyobb részben földmivelő elemmel bír: nagyon természetes, hogy leginkább ennek a népnek sorsa érdekli mindazokat, kiket hazánk és nemzetünk jövője érdekel. »Ez az osztály — mint egy híres nemzetgazdász mondja — a nemzet fájának gyökere. A korona virágai, levelei és ágai, sőt maga a törzs is elhalhat, de ha a gyökérzet egészséges, ezek ismét megifjadhognak. Ámhol a gyökér nem sokat ér, ott az egész fa is tönkre megy.«

Örömünkre szolgálhat azonban, hogy hazánk néhány kiváló embere — megértve az idők jelét áldásos mozgalmat indított meg annak a népnek megmentése érdekében, melyet eddig tanítottak ugyan a népiskolában, az életben szükséges tudományokra, adtak ugyan neki egyéni szabadságot és jogokat, de mindezekkel, mindmennyi éles késsel csak önmagát pusztította, mert arra nem nevelte senki, hogy ezen kincseket miként értékesítse nemcsak a maga, hanem a hazája javára is. Bizonyára sokféle üdvös hatása van ennek, de csak azt említjük fel, hogy rendre takarékosra szoktatja a népet s előmozdítja a társadalmi osztályok között való békességet, meglégedéshez vezet. Csak hogy a rendszeret nem születik ám az

emberrel, mint a költői tehetség; erre őt nevelni kell. Nevelnünk kell a népet is, ha azt akarjuk, hogy időben és munkában rendez szokjék és ezáltal előre haladjon. Mert mi az oka a köznép hátramaradásának különösen az anyagi téren? Az, hogy nem akkor és nem úgy teljesíti kötelességeit a mikor és a hogyan kellene.

A renden kívül, takarékosra is kell szoktatni a népet. Erre ugyan nem kellene nevelni a népet, ha az önzésben, a fősvény-ségben állana a takarékoság; mert annyi bizonyos, hogy senki mohóbban nem kapna a pénz után és senki nehezebben nem adja ki, mint ő Közczélokra éppen nem szeret áldozni. Ideálist must nem igen találunk nála. Mindent abból a szempontból néz és ítél meg: van-e belőle valami haszon? Ez azonban épp oly beteges állapot, mint a tékozlás. E két szélsőség között van az arany középut: a józan a takarékoság; melyre népünket szintén nevelnünk kell.

Csakis úgy érhetjük el a társadalmi osztályok közötti békességet, ha a nép valódi jóllétét, az ő kulturális előrehaladását elősegítjük s nemcsak a fórumon, de ott-hon is tettel és szóval szolgáljuk a hazát.

Nr.

A hazafiságról.

A »hazafiság« értelmével kevés ember van tisztában. Nem is lehet, mert mindenki másként magyarázza. Mindenki más-más fogalmat alkot róla, más képet farag magának és — azt imádja.

Sokszor egész nagy társaság van együtt. Tagjai egytől-egyig jobb hazafiaknak tartják magukat másoknál. Mindenikük azt állítja: »Nem ismerek jobb hazafit magamnál!« Ugyanezt mondja a másik is, csakhogy e kifejezést mindketten saját fogalmuk szerint értelmezik. Hanem annyi tény, hogy azért száz ilyen ember közül kilenczvenkilenc mindig magyar és jó hazafi, bármilyen fogalommal birjon is, mert hogy a hazaszeretet meg van benne, az tagadhatatlan!

Hogy azonban a hazafiság hányféle fogalom alapul és hányféleképen magyarázható, arról elég példát nyujt nekünk a történelem. Miután pedig a magyar hazafiságról van szó, vegyük elő tehát a magyarok történetét.

Ime, mindjárt kezdetben, Géza fejedelem belátván, hogy a pogány vallás mellett, a magyar nemzet a keresztény népek közepe nem állhat fenn; nem pedig azért, mert a pogány vallás mellett a nemzet nem ismer más méltó foglalkozást, csak a harcot s így szomszédjait folyton háborgatja, kik majd egyszer csak valamennyien szövethoznak és kiüzik vagy pedig elpusztítják, — ennek következtében elhatározta, hogy a keresztény vallást behozza. Szándéka tehát nem pusztán politika, hanem a legtisztább hazafiság volt s mégis annyi ellenszegüléssel találkozott, hogy ezt a nagy munkát fiának kellett átengednie.

És Istvánnak, az első magyar királynak, az apostolnak, mennyit kellett küzdenie azért, hogy az európai civilizációt, a keresztény vallást átültette hazánkba. Először

is Kupa vagy Koppány lázadt fel ellene, majd pedig Gyula. Utoljára saját rokonai akarták meggyilkolni.

Kik voltak akkor a jobb hazafiak? Azok, akik a királlyal tartottak, vagy pedig akik pártot ütöttek ellene?

Halála után ismét ketté szakadt a nemzet. Egyik része Pétert, a másik Aba Sámuelét ismerte el királynak — és ez így végighuzódik valamenyi Árpádházi király uralkodása alatt, — pedig egyik se volt német! Meghasonlott a nemzet I. Endre és Béla között, egyik rész pedig Vatha vezérlete alatt a pogányságot akarta visszaállítani.

Kettészakadt az ország Salamon és Géza alatt is. Könyves Kálmán ellen pedig öcsce Álmos fogott fegyvert. Testvérharcz dult folyton Magyarországon, így Imre és II. Endre közt. Sőt Endre ellen saját fia Béla ütött pártot. Vajjon kik voltak a jobb hazafiak? Azok-e, akik a királyt és annak jogait védelmezték, vagy pedig azok, akik nagyra-vágyás és haszonlesésből ellene fellázadtak, trónjától megakarták fosztani és azt, aki nekik birtokot és méltóságokat ígért, fel akarták magasztalni?

Még Hunyadi Mátyás, az igazságos ellen is hányszor ütöttek pártot! Elnevezték zsarnoknak, mivel igazságosan kezelte a törvényeket.

És melyik volt a jobb hazafiak része? Ki tudná azt megmondani! Azt, hogy melyik fogta fel a dolgot helyesebben, hogy melyiknek volt több belátása, azt meg tudja mondani a történelem. De hogy hazáját melyik szerette jobban? Afölött senki nem lehet bíró. Mindenik azt állította magáról: »Különb hazafit nem ismerek magamnál!« Aki tehát nem akarja, hogy az ő hazafiságát kétségbe vonják, az ne vonja kétségbe a másokét sem! Lehet, hogy ami az ő fogalma szerint hazafiatlanság, az a másik meggyőződése szerint hazafiság és viszont. Hogy aztán melyik jobb és hasznosabb a kettő közül, a fölött csak a jövő eseményei és a következmények adhatnak bírálatot.

Becsüljük meg tehát egymást és tartuk tiszteletbe a mások meggyőződését!

TANÜGY.

Az „Udvarhelymegyei Tanító-Egylet“ udvarhelyi fiók-járasköre e hó 28-án tartotta meg őszi gyűlését *Székely-udvarhelyt*. Tekintve a mostoha időjárását, a tagok elég szép számmal gyűltek össze, úgy hogy a rendes időben tartó, rendes gyűlések közé sorolható. A gyűlést a központi választmány határozata értelmében *Gyerkes Mihály* alelnök hívta össze, ki a kir. tanfelügyelőség részéről megjelent *Ember János* kir. tanfelügyelő és *Chalupka Rezső* kir. tanfelügyelő tollnokot, továbbá a tagokat szívélyesen üdvözölvén, a gyűlést megnyitottak nyilvánítja. Elsőben jelenti, hogy *Veress Ferencz* elnöki tiszteről lemondott, mely lemondást a kör elfogadja, helyét be nem tölti s az ügyek vezetésével a tavaszi ülésig alelnököt bizza meg. A gyűlés lefolyásának három kimagaslóbb pontja volt-melyek közül első helyen emlitem — sor-

rendjük szerint *Paál* Sándor szabatos előadása emlékbeszédét, melyet szeretett elhunyt kartársunk *Lázár* József felett tartott. Tartalmas és tanulságos, igaz részvétet keltő és az élet rögs utjait oly hiven ecsetelő emlékbeszédét nem méltatom részletesen; mert azt az érdeklődők elolvassák a »Haladás« című folyóiratban, a hol közölve lesz. Gyűlésünk tárgyai közül bizonyosan — bennünket tanítókat — leginkább érdeklő pont volt *Mircse* Dénesnek az »Uj Tanterv«-ről tartott ismertetése. Előadó a Tantervet tantárgyaként ismerteti, összehasonlítja az eddigi tantervvel, az eddigi szokásban volt gyakorlattal és minden egyes pontnál külön előadja az ő eddig használt vagy használandó, de igen gyakorlati észrevételét. Ismertetése végén javaslatba hozza, hogy gyűlés minden egyes alkalommal foglalkozzék az új tanterv egyes tantárgyainak gyakorlati alapon és tapasztalataikon való ismertetésével. Mely javaslat, *Ember* János kir. tanfelügyelő hozzászólása után elfogadtatott. *György* Sándor a »Jellemképzésről« tatott igen szépen kidolgozott, szép példákkal társított felolvasást, mely témát a kör tagjai mindvégig élénk érdeklődéssel hallgatták s a kir. tanfelügyelő hozzászólása után elhatározták, hogy ezt a pedagógiai kérdést is a kör üléseken napirandén fogják tartani. Több kisebb ügy elintézése után melynek során a jövő évi tavaszi közgyűlés helyéül *Sükő* község jelöltetett meg, a gyűlés déli 1 órakor véget ért.

2899—1905. sz.

Valamennyi udvarhelyvármegyei áll. és közs. elemi, áll. polgári iskolának és áll. el. tanítóképzőnek.

A kolozsvármegyei tanítótestület által kiadott Kolozsvárt megjelenő »Család és Iskola« című nevelés- oktatásügyi szakközlöny imár 31-ik évfolyamába lép.

E szakközlöny hosszú fenállása alatt a nevelés-oktatásügynek, és a család és iskola közti eleven kapcsolat megteremtése ügyének hasznos szolgálatokat tett és tesz.

Ez okból és a nmlt. vall. és közokt. ügyi m. kir. miniszter urnak 1905. évi nov. hó 13-ikán 66346. szám alatt kelt magas rendelete alapján ezen szakközlönyt a tek. czimnek beszerzésre ajánlom.

Székelyudvarhely, 1906. jan. 2.

Ember János.
kir. tanfelügyelő.

Tananyagbeosztási naplók és órarend-nyomtatványok bírálata.

Népiskolai Tananyagbeosztási naplók az új Tanterv alapján. A népiskolai tanügyi adminisztráció körébe vágó egy érdemes munka hagyta el e napokban a sajtót, mely méltán megérdemli, hogy a tanító körök jóindulatát és figyelmét magára vonja. Ugyanis a 32.055—1901. vkm. számú Gondn. Utasítás 77. §. és a 44.246—1902. vkm. számú közs. isk. széki Utasítás 105. §-a kötelezőleg elrendeli minden állami és községi elemi népiskolára nézve az egész évi tananyagbeosztás, az 1868. évi 38. t.-cikk 52. §-ának szemmel tartásával megszerkesztendő órarend és a heti általános óratervnek hivatalos elkészítését, mely munkálatok a kir. tanfel-

ügyelőségnek minden év június hó végéig jóváhagyás végett bemutatandók. E munkálatokra eddig czélszerűen megállapított, megfelelő szaknyomtatványok nem voltak, már pedig tekintetbe véve a Gondn. Utasít. 78. és a közs. isk. széki Utasít. 106. §§-ai értelmében megengedett különböző osztálykombinációkat, főleg a tananyagbeosztás és órarendek elkészítésénél, ezeknek aktaszerű hivatalos felül bírálásánál és a kir. tanfelügyelők által eszközölt iskolalátogatások alkalmával ezeknek a pozitív iskolai tanítás tananyagával való összemérésénél nagymérvű alaki nehézségek forogtak és forognak fenn. Ezen formai, de sok tekintetben meritorius nehézségeket is elhárítani, vagy legalább a minimumra szállítani, az összeállítás bonyalalmas és nehéz munkálatainál úgy a tanítói köröknek, mint a felülbírálások terhes és sok körültekintést igénylő munkájánál, a felsőbb hatóságoknak is egy általános érvényű, könnyen kezelhető és könnyen áttekinthető, megfelelő szaknyomtatványt kezeibe adni célja azon munkának, melyet Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi közs. elemi iskolai igazgató-tanító sok gondnal, körültekintéssel, szaktudással és tárgy szeretettel »Tananyagbeosztás és órarend nyomtatványok« cím alatt 15 különböző terjedelmű és jellegű füzetekben megszerkesztett s melyeket Becsek D. Fia székelyudvarhelyi nyomdája előkelő, izléses kivitelben kiállított. Ezen füzetek alakilag felölelik az elemi népiskolák számára 2202—1905. elnöki szám alatt kiadott új miniszteri Tanterv és Utasításban foglalt összes osztálykombinációk tananyagbeosztást illető, továbbá az általános és gazdasági ismétlő iskola és hittanítás anyagának beosztását szolgáló diszpozíciókat. Az órarend lapok is a különböző osztály érdekeknek megfelelő czélszerűséggel szerkesztve, csinosan és kiválóan jó minőségű papiroson nyomva, már alakilag is predesztinálva vannak arra, hogy az iskolában keretbe és üveg alá kerüljenek. Mindezek figyelembe vételével a Gyerkes Mihály igazgató-tanító által megszerkesztett ezen népiskolai Tananyagbeosztási Naplókat és Órarendeket én a magam részéről a legjobb lélekkel ajánlom, az illetékes tanügyi körök jóindulatu figyelmébe, mert bennök jelentékenyen fedezve látom mindazon adminisztratív, didaktikai és methodikai érdekeket, melyek a nmélt. vall. és közokt. ügyi m. kir. minisztérium és az illetékes felsőbb tanügyi hatóságok idevonatkozó direktívái és rendelkezései alapján ugy elméleti, mint gyakorlati szempontokból az ilyen irányu szakmunkánál kívánatosak. E népiskolai tananyagbeosztási füzetek kaphatók Z. Székely Dénes könyvkereskedésében Székelyudvarhelytől, ki a füzetek használatára és árjelzésére vonatkozó tájékoztatót kívánatra bárkinek is díjmentesen küldi meg. Székelyudvarhely, 1905. decz. 21.

Chalupka Rezső,
kir. tanfelügy. töltnök.

Fenti magánbírálathoz és ajánláshoz a magam részéről is hozzájárulok.

Ember János,
kir. tanfelügyelő.

TOLLHEGYGYEL.

Zoltán, mint szónok.

Zoltán, a kihívó elem, előveszi gyűteményes kifejezéseinek szótárát: Arczállan, Bárczás, Czudar, Degenyeg, Esztelen, Fene stb. stb. Zoltán előveszi egyuttal irodalmi szabályait is. Ezután leül zoltán és ir.

Zoltán, ha gondolata kifogy részben, vesszót, ha félig kifogy pontos vesszót, ha egészen kifogy pontot tesz. Zoltán, ha gondolata utánvétellel jön (mint sokszor) kettős pontot tesz, ha egyáltalán nem jön (mint legtöbbször) gondolatjelt tesz. Zoltán, ha gondolata nincs (mint rendesen) kérdőjelt tesz. Zoltán írása tehát csupa jel, gondolatjel, kérdőjel, pont.

Zoltán iránya előkelő, magasan szárnyal, mint a daru, bár normalis agyvelőjü ember előtt érthetetlen. Zoltán előtt azonban nincs lehetetlenség. Zoltán nehéz összevisszaságot, hosszadalmas gabalyodást, éretlenség netovábbját akarja írni. Zoltánnak minden sikerül. Zoltánnak ez is sikerül. Zoltán nem szerénytelen, nem túri, hogy senki megdicsérje, ezért kerüli még írásban is az alkalmat. Zoltán önzetlen hazafy s kizárja magát a választójogosultak közül írásban benyújtott indítványával.

Zoltán nagy szellem, roppant tanult ember. De közismert szerénységénél fogva nem nyilvánítja.

Zoltán érzi egyszóval, hogy hivatása van a papiros terén. De Zoltán ezzel is szakadatlan ellentmondásban van, s élet-halálharcot folytat. De Zoltán »szól tiz néma század hangján« s énekl nekünk »misztikus, kifürkészhetetlen énekét.«

HIREK.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Kovácsy* Jenő h. tanárt a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz rendes tanárrá kinevezte.

Személyi hír. *Ugron* János főispán f. hó 2-án hazaérkezett.

Legujabb főrend. Idősebb *Daniel* Gábor, az unitárius egyház fogondnoki állásáról lemondott s ezzel megszűnt a főrendiházi tagsága is. Helyébe — mint jelentik — a király *Ferencz* József unitárius püspököt hívta meg a főrendiházba.

Tüzevés. Szentersébetről írják nekünk hogy ott *Orosz* Lajosné *Kemény* Nánika bárónő kastélya decz. 29-én éjjel kigyult és teljesen leégett. A kár nagy, de biztosítással legnagyobb részben megtérül. A tűz a fürdőszobában keletkezett s oly gyorsan terjedt el, hogy a család alig tudott megmenekülni a veszedelemből. A gyorsan elterjedt tűz az egész kastélyt martalékává tette; mentésről szó sem lehetett. Hogy a gazdasági épületekre nem harapódzot el, csak annak a körülménynek tulajdonítható, hogy azok a kastélytól nagyon messze voltak.

Alapítvány. Zetelakán *Kalapács* P. János jómodu gazda a szegény iskolás gyermekek alapja javára 1000 koronás alapítványt tett le decz. 31-én *Sebestyén* Mózes zetelaki esperes kezeibe. A követésre méltó

szép cselekedet a vármegye közönségének egyhangu elismerésében nyeri jutalmát.

Koaliczió Debreczenben. Debreczenbe Kovács Gusztáv, Hajdúvármegye főispánja tegnapelőtt az esti gyorsvonattal megérkezett. Érkezését titokban akarta tartani, de valahogy mégis kitudódott s nagy néptömeg várta az állomáson. A főispán észrevette a tömeget s e miatt nem akart kiszállni, de a főispáni titkárra ráismertek, berontottak a főispán kocsjába, kiránczigálták és egy készenlétben levő halottas kocsi rá tették. Bántalmazták tettleg, úgy, hogy a vér ellepte, fejét betörték, ujjait letörték. Végre sikerült a takarékpénztár épületébe vinni, hol sebeit bekötötték és kezét amputálták. A takarékpénztár épületét a tömeg megostromolta, mire kivonult a katonaság és rendőrség s a tömeget szétverte. A beteg főispán állapotáról, kit még az új folyamán Budapestre szállítottak, gróf Degefeld József értesítette a belügyminisztert. Ezt a rövid jelentést hozta hírül tegnap a táviró. Gyönyörű terméke a koalíziós hazafiságnak. Ez a szimboluma a honszeretnek, a nemes lelkesedésnek? Elérkezünk már odáig, hogy a kibén csak egy csepp tisztesség és becsületérzés van, ott kell hagynia az ilyen alávaló fegyverekkel küzdő pártokat. A legnagyobb utálattal és megvetéssel kell eltelni mindenkinek az oly alávaló eljárással szemben. Bizonyos, hogy méltó büntetésüket nemsokára elveszik a tettesek.

Vaspálya-javítás. A kolozsvári üzletvezetőség a Kolozsvár—Brassó közötti vonalon a megrongálódott sínparók kijavítását, illetve kicserélését határozta el. A kicserélési munkálatok a brassói osztálymérnökség vezetése alatt már a napokban megkezdődtek. Egészen új rendszerű sineket raknak le Medgyes közelében levő Nagymező állomástól.

Adakozás. Ugron János főispán tegnap 20 koronát küldött be jótékonyczéla az újévi gratulációk postai költségeinek megváltása czimén. Mi azt a Nőegylet elnökségéhez juttattuk.

Fillérestély. A tegnap esti nőegyleti fillérestélyt Gotthárd Juliska és Baranyai Margit rendezték változatos és kellemes programmal. Az estély nagyon szépen sikerült.

Élet a jégen. A korcsolya egyesület, mint értesülünk a jégpályát ma este 5 órától kezdődőleg 8 óráig kivilágítja s épen azért ma délután a pálya zárva lesz. Az új lámpák szép nappali fényt árasztanak szét s reméljük, hogy közönség nagy számmal vesz részt e szép, s itt még szokatlan mulatságon.

Szintársulatunk, mint értesülünk, f. hó 20-ig szándékozik várcsunkban maradni, illetőleg a mennyiben sikerülne az igazgatónak Bárdy Gabit itteni vendégszereplésre megnyerni, a társulat a szezont február 1-éig huzná ki. Mi örömmel regisztráljuk e hirt s örvendünk Miklósi Gábor szinigazgató hozzánk való ragaszkodásának, mert városunk nyilvános társadalmi életében, mely a fagypontra egyáltalában alig emelkedik felül, e színházi esték társadalmi aggnianánk ugyszólván egyedüli lélekzetvételei. Mi tehát ez alkalommal sem mulasztjuk el a n. é. közönség szives figyelmét és jóakaratu

támogatását kérni az itt időző szorgalmas, törekvő szintársulattal szemben.

SZÍNHÁZ.

Csütörtökön, decz. hó 28-ikán, a nagyon szűk mederben és egy hitbizományilag felállított házassági tilalom megszegése körül még szűkebb eredetiséggel mozgó, de elég ügyesen konstruált és itt-ott derűs humorral fűszerezett *Aranypatkó* című 3 felvonásos vígjáték ment eléggé összetanult, gyakran élénk tempóju, kerekded, azonban helyel-közzel mégis sekélyes, vontatott előadásban. Különösen Miklósy Gábor (Ludolf), Aranyosy Bella (Hilda) Inke Rezső (Egon) és Székely Sándor vezették az est hangulatát.

Pénteken, decz. hó 29-ikén, Pásztor Árpád izléstelen konpilátuma, *Bolygó görög* került ismét színre. Véleményünket úgy a darabról, mint az előadásról, a decz. hó 23-iki premier alkalmából részletesen elmondottuk.

Szombaton, decz. hó 30-ikán, a napjainkban már szinte politikai szállóigévé csutakolt *Smolen Tóni* bohózszerűen nyélbe ütni próbált tipusa került lámpák elé, Buzelka-izü reliefben. Hát erről az estéről sincs okunk körülményesebben írni, bárha bizonyos budapesti hírlapok a premier idején egy ujkori Voltairet kerestek Gut Somában. Mi is kerestük, egész este kerestük, de hát mi a legjobb akarattal sem fedeztünk fel semmit, a mi a nagy francia mester kezére és lelkére emlékeztetett volna. Sőt! Valahányszor ilyen kaliberű bohózatra vágyódtunk, mindig a városligeti Hőkömbben megtaláltuk őket tucatszámra. Smolen Tóni groteszk alakja feleresztve a bécsi Wurstl-práter vízenyös parodiájával és megspékelve politikai közállapotainkra vonatkozó, az élczlapokból közismert ötletekkel és mindez belemártva egyrészt a városliget vasárnapi pacsuli-pocsolyájába és másrészt tarkítva néhány hazafias, mindig szép és mindig lelkesítő magyar nótával, melyek a darabnak egyedüli piész-de-rezisztanszai, — ime, ez a Gut darabja. Valóságos lutri-darab, melyet egyedül napjaink politikai tultengései tesznek szinpadilag akceptábilissá s így élete az efemer politikai hangulathoz van kötve. Sajnos, hogy a színház, már csak az azsur szempontjából is, néha valóban kénytelen ilyen szerencsejátékhoz is folyamodni, de azért jobb és hálásabb dolog, ha a repertoárt mindig az irodalmi izlés és ismeret vezeti. A darab főszerepei Miklósy Gábor (Smolen Tóni), Inke Rezső (Károly), Erdélyi Kornélia (Lujza) és Adamek Irma (Erzsike) kezeiben voltak, kik minden tőlük telhetőt elkövettek az előadás sikerének biztosítására. Ha itt-amott jóízűet is neveltünk, az nem a szerző, hanem Miklósy és Inke ügyes játékának, egy-egy rögtönzött jó mondásának és az aktuális politikai élczek talpraesett alkalmazásának volt érdeme. A többi szereplők is mindnyájan sok jóakarattal és készséggel beleilleszkedtek az előadás stilszerűségébe. Inke Rezső és Máthé Iréntől kaptunk a 3-ik felvonásban egy kékvókot is, mely nál láttunk ugyan már különbet is, dehát

mi szivesen elismerjük, hogy: in magnis et voluisse sat! Elvégre nem lehet mindenki Elzler Fanni és Hassreiter József.

Vasárnap, decz. hó 31-ikén, délutáni zónaelőadásul *Lumpáczius Vagabundus és a három jó madár* című régi énekes bohózat került színre nagyon gyér közönség előtt. Szilveszter-esti diszelőadásul 2 szakaszos *tarka szinpad* s ennek keretében a *Szenes legény, szenes leány* egy felvonásos operett adatott. A *tarka szinpad* keretében szavaltak: Kertész Sándor (Kakasülön. Monológ), — Inke Rezső (Egy gondolat bánt engemet.), — Uti Gizella (Gedővár asszonya.) és Miklósy Aladár (Chaosz). Kuplékat adtak elő Gáspár Jenő (Lehetetlen.) és Székely Sándor (Vén rué dala). Opera és operett részleteket énekeltek Adamek Irma (Bűvös vadászból) és Aranyosy Bella (San Toyból) Magyar népdalokat énekeltek Pintér Lajos, Papp Erzsé és Halasi. Énekes jeleneteket adtak elő Erdélyi Margit, Adamek Irma, Gáspárné Etel és Pintér Lajos. *Fejérvári* Etel Trantellát tánczolt. A kis Miklósy Juliska a Bob herczegből és a János vitézből énekelte. Az összes énekszámokat zongorán Lehel Károly karnagy kísérte, kinek »Megesküdött a király« saját szerzeményü zenedarabját férfikar adta elő. A *Szenes legény, szenes leány*-ban játszottak Miklósy Gábor (Pier Karquinol), Erdélyi Kornélia (Teréz), Kertész Sándor (Bidor) és Inke Rezső (Tardinel). Taps és »hogy volt« hangzott persze bőven. Azonban sehogy sem tudjuk méltányolni az állóhelyek est est mellett megismétlődő tulbuzgó klakkját, mely legtöbbször minden értelem nélkül és időszerületlenül nyílt jelenések alatt éri a szereplőket s mely úgy az előadás menetét, mint a hangulatot csak zavarja!

Hétfőn, 1906. jan. hó 1-én, délutáni gyermek- és népelőadásul, félhelyárrakkal és ingyen sorsjátékkal *Tündérlak Magyarhóban és a rokkant huszár* című 3 felv. énekes bohózat ment. *Este,* rendes helyárrakkal, *Szókimondó asszonyság.* (Madame san géne). A sok léha operett után igazán jól esett ennek a lélektanilag mesteri kézzel motivált, tartalmas és történetileg is a Bonaparte Napoleon, ennek a másokétól eltérő érzelmekkel, illuziókkal és cselekedetekkel érvényesült magasabb kiadásu embernek, de mégis csak embernek, jellemébe és speciális »házi eseményeibe« ügyesen beállított Dumas-féle komolyabb fajú szinműnek felélevenítése. A színházba nemcsak divatból és nevetni járó, de tisztultabb ambíciókkal és valóban nemesen szórakozni vágyó komolyabb közönségnek Madách nagy stílu drámai költeményének előadása óta ez a mai este volt első lélekzetvétele. Dicséret is illeti érte a direktor irodalmi izlését és tapintatát. Dicséret illeti a szereplőket is. A vezetőszerepet Aranyosy Bella kreálta finom jellemzéssel és olyan üde, meleg verizmus-sal, helyenként szinte szertelennek feltűnt, de jól esett olyan szingazdag hangulattal, a czimszerepnek (Hubscher Katrin, mosónő) mélyebb érzéseire és pajkos, szókimondó darabosságára, egyeneslelkűségére egyaránt hangot, érzést, kolorációt találó s őszinte vidámságot és sok rokonszenvet ébresztő oly invenczióval, hogy csak elismeréssel adózhatunk komoly, tartalmas szinpadí mun-

kájáért. Ambícióját általában szép siker koronázta, de különösen első felvonásbeli családi jelenése Székely Sándorral (Lefebvre) becsületére és díszére vált volna bármely első rangú vidéki színpadnak is. Ez a jelenete valóban szuggeralólag magával vitte a közönséget s kapott is érette disztिंगvált tapsot olyat, hogy művészpályája kellemes emlékei közé raktározhatja. Pompás partnerei voltak Székely Sándor (Lefebvre), Miklósy Gábor (Napoleon), Inke Rezső (Nieperg gróf), Kertész Sándor (Fouché) és Gáspár Jenő (Lavary), kik mindannyian stilszerű izléssel, karakterisztikusan, komoly alapossággal játszották meg szerepeiket. A nők közül rövid szerepeikben is kiváltak Uti Gizella (Mária Karolina, nápolyi királynő) és Lányi Szidi (Elize hercegnő). Általában kétségtelen, hogy a mai előadás, a színpadi interpretációt tekintve, az évad eddig legsikerültebb estéje volt.

Kedden, jan. hó 2-ikán, *A szobaleány* (Nelly Rosier) című 3 felvonásos francia bohózat premierje ment, kevés számú közönség előtt. Szerző ugyan nem igen sokat tanult sem Aristophanestól, sem pedig Moliere-től, de tagadhatatlan, hogy alsó (helyzet-) komikummal s a színpadi fogások ügyes kiaknázásával dolgozó, bár a vége felé nagyon is terjengősen kibontakozó, elposványodott darabján, melyben úgy drámaturgiai, mint előadói szempontból alig választható el az igazi vigjátéki (mert hiszen a bohózat e műfajhoz tartozik) tónus és erkölcsi humor a bohóc-sipkától, eleget s néha-néha jóízűt is neveltünk. A bohózat prozódíaja terén távol áll ugyan tőlünk a kimért lábakon járó klasszikus dogmáknak feltétlenül előtérbe toléása, mert különösen a társadalmi bohózatnál mi a modern életet és a mindenképpen kötetlen mozgást emezzel egyenértékű tényezőként becsüljük, de mégis jobban szeretjük, ha a bohózat czime alatt szerző nem a hszasságtörő férfiak, a korán élő gyermekek és a párizsi kokottok sokágu szobatikáiból szedi össze a tónus és tartalom fogásait. De ezen darabnak konstruktív is még egyik hibája, hogy a bohózat deliktumául szolgáló erkölcsi esésekért, melyekből pld, Shakespeare a társadalom rendje és a morál örök törvényei szerint lelket megrázó hatalmas tragédiákat motivált, még csak a könnyebb, vigjátékbeli költői igazságszolgáltatás büntetése sem éri el sem Lebranois ügyvédet, sem pedig Nelly Rosiert, a mi a komoly realitással gondolkozó és a dolgokat meritóriusan bonczolni szerető hallgató előtt még e műfajban is visszatetsző. A ki jelentékeny magasságból leesik, az feltétlenül megüti magát, még ha semmi komolyabb baja nem történik is. Itt az erkölcsi bukottak illatos tömjénfüstként, fehér angyalokként ereszkedtek le a társadalmi rend és a morál szent oltáira. Hát ez a koncepció határozottan nélkülözi a verizmust. Maga az előadás tempós, összevágó és eléggé sikerült volt. Miklósy Gábor Lebranois ügyvédet ügyesen stilizálta, nemkülönben Erdélyi Kornélia a czimszerepet, Inke Rezső Lavirettet, Kertész Sándor Legrist, Aranyosy Bella (kit a *Szókimondó asszony* után szerettünk volna Nelly Rosier szerepében látni) Valentine Grisollest és Uti Gizella Glemenset.

Fejérvári Etel helyett a korán élő Franczoist *Adamek* Irma alakította. Valjon miért, mikor *Fejérvári Etel* az előadást páholyból nézte végig? Pedig az ő temperamentuma ennek a szerepnek feltétlenül inkább megfelelt volna. Nem akarjuk ezzel egy cseppet sem kisebbiteni *Adamek* Irma érdemeit és képességeit, csak ha már ismét férfi szerep női kézbe került, úgy a stilszerűbb szerepbeosztás érdekében tesszük ezen megjegyzésünket.

Szerdán, jan. hó 3-ikán, *Drótostót* operett ment zónaelőadásul, félhelyárral. Zsuzska szerepét Erdélyi Kornélia, Pfefferkorn kabinetalakját Miklósy Gábor, Güntert Kertész Sándor és Jankót Inke Rezső játszotta.

Chalupka Rezső.

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi borok kivitele. Megbízható forrásból arról értesülünk, hogy a földművelésügyi miniszter az erdélyi, nevezetesen a kükküllömenti boroknak külföldön piacot óhajt teremteni és ez által azoknak minél előnyösebb értékesítését elérni. A borminőségek tanulmányozása céljából Rácz Sándor a pinczemesteri tanfolyam igazgatója, Gálffy Sándor a vinczellériskolai igazgató és Schöppner Jámuel szőlészeti és borászati felügyelő már beutazták a kükküllömenti nevezetesebb bortermő vidékét.

Kivándorlás. Az egyre nagyobb mérvben terjedő kivándorlási mozgalom megakadályozása céljából a belügyminiszter kérdést intézett a vármegyék alispánjához, hogy mik volnának azon eszközök; melyekkel a kivándorlás megakadályozható volna. E kérdésekre a feleletet a járási főnökök adták meg saját közvetlen tapasztalataik folytán, mindannyian ipari vállalatok, gyári üzemek berendezését javasolván. Sok évi közvetlen tapasztalata alapján egyetlen mentő eszköz volna népünknek: a munkás osztálynak ipari vállalatokhoz leendő öszpontosítása. Amerikában magassan díjazták a munkaerőt a gyárakban és ez ami a földműveléshez szokott népet kecségteti és bírja rá a kivándorlásra. Nálunk a kivándorlás nagyon is beteges tünet, mert bár a kivándoroltaknak igen csekély százaléka nem tér vissza családjához, nagy része vagyont szerelve jön haza pár év múlva és itthon is folytatja a kint megszokott lankadatlan munkát, de nemzetgazdaságilag előnnyel nem bír ezen épen nem egészséges mederben folyó kivándorlás. — Mutatja ezt az a körülmény is, hogy egyáltalán nem kapnak a mezőgazdák munkát s ha a székely akció a még megmaradt csekély munkaerőt is elszállítja az ország más részébe, akkor oly magas munkabér mellett lesznek kénytelenek termelni, — ha munkást egyáltalán kapnak, — mely nem áll arányban a befektetett tőkével s az itteni sovány föld hozadékával. Könnyen krízisbe sodorhatja a székely mezőgazdaságot. Helyén való lenne, ha az intéző körök valamit tennének iparfejlesztésünk érdekében.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratok nem adatnak vissza.

G. Fr Erked. A lapot megindítottuk azon feltevések mellett, amint azt írni sziveskedett.

K. L. Hodgya. Cikkét örömmel vettük és egész terjedelmében közöljük. Másorra is kérünk, hogy minél szélesebb körben ismertessük meg a vármegye közönségének véleményét.

Sz. 17—905.

Hirdetmény.

Tolna megyében fekvő Felső-regi uradalomban 20 szekeres béres keresteti a következő évi munkabér mellett:

1. Kézpénz	64 korona.
2. Tisztabuza	5 hectó.
3. Rózsa	12 »
4. Árpa	2 »
5. Tüzifa	4 méter

s az e mellett szükséges szalma mennyiség:

6. Kósó	20 kiló
7. Tengeri föld	1200 □-öl
8. Kerti föld	200 □-öl
9. Két darab sertés, és ennek egy évi szaporlatára szabad legeltetés.	

Ennek pástoroltatásáról, valamint az állami és községi adófizetésről, valamint a papi és kántori bér fizetéséről is az uradalom gondoskodik.

Betöltött négy szolgálati év után egy darab szarvasmarha tartás is jár.

Betöltött 5 szolgálati év után a kézpénz fizetés évi 10 koronával emeltetik négy ízben, vagyis míg a kézpénz fizetés 104 koronát ér el.

A cselédek munkaképes gyermekei télen nyáron napszám mellett foglalkozást kaphatnak, mely az évszak és munka minőségéhez képest 60—100, 80 és 200 fillér között váltakozik.

Ezen állásra pályázók, a körjegyzők közvetítésével, az uradalom tisztartója: Kovács Józsefhez (Felsőireg, helyi posta) folyamodhatnak.

Székelyudvarhely, 1905. decz. hó 6-án.

Ádám Albert,

törvényhatósági munkás közvetítő

Mühle-magvak a legjobbak

Mühle Árpád

Temesvár